Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 16. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 24-го СІЧНЯ 1957. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JANUARY 24, 1957. No. 16. VOL. LXIV.

АЛКОРН ВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ КРАЙОВОГО РЕСПУБЛІКАНСЬКОГО КОМІТЕТУ

Вашингтон. — Крайовий Республіканський Комітет одноголосно вибрав на свого голову 49-річного правника з стейту Коннектикат Г. Міда Алкорна. Вибори відбулися після того, як Президент погодився на те, щоб Алкорн зайняв становище, на якому досі був Ліонард В. Голл. Алкорн був давніше спікером Асамблеї в стейті Коннектикат та окружним прокуратором в повіті Гартфорд, а під час Крайової Республіканської Конвенції в серпні 1956 року був співробітником Голла. Вибір Алкорна не був жадною несподіванкою, бо Айзенгавер вже давніше мав заявити, що підтримує того кандидата на становище, яке 1-го лютого має залишити Голл. Окрема підкомісія, вибрана з членів Крайового Комітету, конферувала в цій справі з Айзенгавером, який заявив їй, що „був би вдоволений, коли б вибрали Алкорна". Після такої заяви Президента зникла опозиція проти Алкорна, і Комітет одноголосно вибрав його на свого голову. Алкорн заявив після вибору ,що „з усіх сил працюватиме для „комітету, партії і цього славного уряду", що його очолює Айзенгавер. Алкорн сказав також, що, згідно з його думкою, Крайовий Комітет повинен поставити перед собою такі цілі: 1. Він повинен бути дійсною організацією, яка має свої відділи в кожному стейті, отже і в південних стейтах, „бо ми не сміємо відступати опозиції ані одного стейту". 2. Крайовий Комітет повинен бути сильнішою і визначнішою силою в крайовій політиці, як це було досі. 3. Республіканська партія вже тепер повинна дбати про те, щоб виграти вибори в 1958 році та здобути контролю в Конґресі. Алкорн у своїй промові хвалив дотеперішнього голову Крайового Комітету Ліонарда В. Голла як „дійсного великого республіканського порвідника", якого енерґія і здібності зробили багато доброго для Республіканської партії. Та хоч Крайовий Комітет однодушно голосував за вибором Алкорна, то консервативні його члени воліли б, щоб те становище зайняв якийсь інший політик, який не був би так тісно з'єднаний з „модерними республіканцями", яких підтримує Президент і його найближчі дорадники. Член Крайового Комітету з стейту Ореґон Роберт Т. Моц домагався, щоб Республіканська партія повернулася до того республіканізму, якого провідники були „людьми поваги а не людьми вимирання". Він заявив що Айзенгаверів вплив є дуже малий, бо ті кандидати яких Президент підтримував, програли вибори. Він мав на думці колишнього секретаря внутрішніх справ Даґлеса МекКея в Ореґоні і Дана Торнтона в Колорадо, які не здобули сенатських становищ. Моца підтримав Кларенс Дж. Бравн з Огайо. Але ці голоси невдоволення з рішення Президента не мають жадного значення, бо право назначувати голову Крайового Комітету має Президент, якщо партія є при владі. Голла відзначено тим, що йому дали золоту інавґураційну медалю, а дві інші дістали Президент і віце-президент Ніксон. Голл має зайняти якесь визначне становище після того, як залишить теперішній свій пост.

Злочинця, який підкладав бомби перевезли до шпиталю в Ню Йорку

Нй Йорк. — 22-го січня поліція привезла до Ню Йорку 53-річного Джорджа Метески, якого заарештовано 21-го січня в Вотербері в Коннектикат за те, що впродовж 16-ох років підложив в Ню Йорку 32 бомби. Він признався до вини і заявив, що робив це з помсти на фірмі Консолідейтед Едісон Компані, яка його скривдила, не давши йому відшкодування за втрату здоров'я під час праці. Працівничка цієї фірми панна Аліс Келлі допомогла поліції заарештувати цього ненормального злочинця. Метески писав листи до щоденника „Ню Йорк Джорнал Америкен" про причину підкладування бомб. І хоч він їх „друкував", то панні Келлі вдалося знайти в архіві фірми письма Метески та ствердити, що та сама особа є автором листів до часопису і до фірми Кон Едісон. Коли поліція потвердила здогад панни Келлі, вона заарештувала Метески в його домі, де він жив разом із двома сестрами, 60-річною Анною Мілавскас і 58-річною Мей Мілавскас. Вони обидві не хотіли вірити, щоб їх брат був отим „мед бомбером", якого боялася ціла нюйоркська метрополітальна округа. Сам Метески завів поліційних аґентів до ґаражу, де були приготовані нові бомби. Нюйоркська поліція відослала його до шпиталю Белв'ю, де психіятри мають провірити, чи злочинець відповідає за свої вчинки, чи він діяв під впливом психози, яка паралізувала його волю. Він заявляє, що не жалує своїх вчинків.

В АМЕРИЦІ

● **У Квінсі**, Массачусетс, спустили на воду найбільший в ЗДА нафтоналивний корабель „Світова Краса", що має 737 стіп довжини і 46,000 тони поємности.

● **Під час інавґураційної паради** губернатор Південної Дакоти затримав своє авто перед трибуною президента і зробив фотознімок Айзенгавера. Журналісти збіглися до трибуни, щоб сфотографувати цього героя морської піхоти.

● **Президент Айзенгавер** встановив нову моду, появившись на інавґураційних урочистостях у м'якому капелюсі, так званому „гомбурґі", а не в твердому шовковому циліндрі, як попередні президенти.

● **Адлей Е. Стівенсон** день інавґурації Президента перебув у шпиталі в Шикаґо на періодичних лікарських оглядинах. Демократичний кандидат на президента не міг зробити цього раніше з тої причини, що в шпиталі не було місця або сам він не мав на те часу.

● **Президент** Бруклинського каледжу д-р Геррі Д. Гідеонс припинив у виконуванні обов'язків професора цього каледжу д-ра Геррі Слоховера за те, що він під присягою склав фальшиві зізнання під час слідства в справі своєї комуністичної діяльності.

● **Польська Рада Народової Єдности в ЗДА** звернулася до державного секретаря Джана Фостера Доллеса з просьбою допомогти польському народові харчами, сирівцями та машинами. Ця Рада є проти відкриття польських консулятів в ЗДА, але за те, щоб ЗДА підтримували зв'язки з Польщею в науковій і пресовій ділянці.

● **59-річний** гіпнотизер Джекоб Айсел в Мілвокі, Висконсін, загіпнотизував в суді 43-річну дружину Силвестра Верра і наказав їй шанувати та любити свого чоловіка, а з ним самим порвати всякі зв'язки. Після цього Силвестер Верр відкликав свою скаргу, в якій домагався відшкодування в сумі 20,000 долярів за „відчуження" своєї жінки.

● **Уряд ЗДА** погодився продати Польщі бавовни на суму 10,000,000 долярів. Це — перша допомога комуністичній Польщі від часу, як там при владі став Гомулка.

Середньо-Східній плян Айзенгавера буде прийнятий без більших змін

Вашинґтон. — Комісія Палати Репрезентантів для закордонних справ закінчила у вівторок 22 січня двотижневі переслухання в справі запропонованого президентом Айзенгавером середньо - східнього пляну. Свою резолюцію в цій справі устійнить комісія під час окремої наради, яка відбудеться за замкненими дверми. В політичних колах сподіваються, що комісія рекомендуватиме Конґресові прийняття пляну през. Айзенгавера, який уповноважує Президента вислати у випадку потреби американські війська на Середній Схід й допомогати економічно середньосхідним країнам, щоб охоронити їх перед комуністичною агресією. Комісія передасть плян Айзенгавера на вирішення Конґресу з деякими своїми поправками, але без більших змін. Сподіваються, що більший спротив зустріне цей плян у Сенаті, зокрема в сенатських комісіях для закордонних і військових справ, що почали дальший розгляд запропонованої програми мілітарної й економічної допомоги для Середнього Сходу.

28 конґресменів пропонують збільшити річну квоту іміґрантів до 250,000

Вашинґтон. — 28 демократичних конґресменів під проводом конґресмена з Бруклина Емануела Селлера пропонують, щоб змінити теперішній іміґраційний закон в тому дусі, щоб річна квота допущених річно нових іміґрантів становила 250,000 осіб, без жадних обмежень щодо країни походження. Дотеперішня квота виносить 154,657 осіб, і вона є розділена на окремі країни, а найбільші числа призначені для таких країн як Англія та Німеччина, які їх майже ніколи не вичерпують. Конґресмен Селлер заявив, що він пропонує також скасувати різницю між „тут народженими" американськими громадянами і „натуралізованими". Між новими іміґрантами до цієї країни мали б бути такі групи: 1. Ті, які прибувають для об'єднання родини. 2. Ті, що приїжджають як окремі фахівці, потрібні в цій країні. 3 Політичні втікачі. 4. Ті, які потрібні тут з огляду на державний інтерес. 5. Ті, які прибувають внаслідок переселення.

Керована ракета з засягом 5,000 миль буде готова за рік

Ню Йорк. — Інкорпорація „Нортроп Еркрафт" повідомляє, що вже за рік буде готова керована ракета „Снарк", засяг якої виноситиме 5,000 миль. Цю першу ракету дістане Стратеґічна Повітряна Команда, яка буде її випробовувати. Це перше офіційне повідомлення про те, що ЗДА вже близькі до того, щоб у своїй обороні могли користуватися далекосяжними ракетами. Ракета „Снарк" — це перша з цілого ряду далекосяжних ракет, яка буде найшвидше випродукована, бо інші типи подібної зброї будуть випродуковані в пізнішому часі.

Посол Ф. Заплітний з Канади, ред. Р. Голіян з Парижу на відвідинах у „Свободі"

Минулого вівтірка, 22-го січня, в пополудневих годинах відвідали приміщення Головної Канцелярії Українського Народного Союзу та В-ва „Сворода" канадійський посол українського роду п. Ф. Заплітний та колишній редактор „Неділі" і закордонний кореспондент „Діла" у Львові, ред. Р. Р. Голіян, що тепер перебуває в Парижі. Посол Заплітний є членом урядової канадійської делеґації на теперішній сесії Об'єднаних Націй, подібно як у попередніх роках були її членами два інші видатні канадійські парляментаристи українського роду, посол Дікур та сенатор Волл. Редактор Голіян перебуває в цій країні на коротких відвідинах у своєї родини. Обидва гості познайомились із приміщенням, устаткуванням та працею в УНС і „Свободі", а опісля були гостями на спільному обіді з членами Екзекутиви УНС пп. Д. Галичином, М. Пізнаком, Г. Германом і Р Слободяном та редактором „Свободи" А. Драганом, обмінюючись при цьому думками і спостереженнями в актуальних справах. Переїжджаючи містом, гості мали нагоду бачити великий синьо-жовтий український прапор, що звисав, поруч зоряного американського, з ратуші, подібно як і в багатьох інших містах та столицях стейтів. Цим відзначувано роковини української державної самостійности і соборности 22-го січня.

9-го лютого Сесія УНРади

Мюнхен, Німеччина.— Укр. Інформ. Бюро повідомляє, що 18-го січня 1957 року Президент Української Народньої Республіки в екзилі д-р Степан Витвицький підписав декрет, про скликання IV звичайної Сесії Української Національної Ради. Сесія відбудеться у Мюнхені-Західня Німеччина. Відкриття сесії — 9-го лютого 1957 року.

В Західній Німеччині почалась рекрутація до нової армії

Бонн. — В Німецькій Федеративній Республіці почався в понеділок 21 січня ц. р. лікарський перегляд 100,000 юнаків у віці 19 років, кандидатів на вояків нової німецької армії. До 21 квітня ц. р. покличуть до 12-місячної активної служби в тій новій регулярній армії 10,000 новобранців. Для технічного переведення рекрутації відкрито на терені Республіки 500 домівок, де зголошуються новобранці. Хоча в німецькому народі та зокрема серед його молоді нема ентузіязму для нової армії, проте перший день рекрутації перейшов спокійно й без ніяких інцидентів. Тільки у Франкфурті і кількох інших містах невеличкі походи юнаків маршували містом з транспарентами проти відновлювання німецької збройної сили, але й транспаренти мали скромну форму і демонстранти поводились спокійно, не викликавши ніде потреби для поліційної інтервенції. До листопада мин. року тільки 328 юнаків зголосили прохання звільнити їх від обов'язкової військової служби з уваги на їх віровизнання. Коли західньо - німецька армія дійде до свого повного проєктованого стану пів мільйона вояків, буде в ній 300,000 вояків з-посеред 19-річних новобранців, а решту становитиме вишкільний апарат і старшинський та технічний корпус, здебільша з-посеред членів німецьких збройних сил з 2-ої світової війни.

Совєтські диктатори роз'їздяться з пропаґандою по СССР

Москва. — Майже всі члени керівної комуністичної кліки в Совєтах роз'їздять в цьому місяці по всьому величезному терені Совєтського Союзу з промовами і прославлюванням большевицького режиму. Хрущов роз'їздив по Узбецькій „республіці", виголосивши велику промову в Ташкенті, маршал Ворошилов був в Казахстані і промовляв в Альма-Ата, Міхаїл Суслов в середу минулого тижня виступав в Саратові, Молотов промовляв наприкінці минулого тижня у Воронежі, Арістов у Челябінську в Уральському обширі, Булґанін виступав в минулу неділю в столиці Таджикської „республіки' Сталінабаді, Мікоян був в минулий понеділок в столиці Туркменії Ашкабад, Маленков виїхав на Урал, а Каґанович до Красноярська на Сибір. Кіріченко веде окрему пропаґандивну кампанію в УССР. Закордонні кореспонденти й дипломати в Москві пояснюють собі ці подорожі й промови „колективних диктаторів" їхньою журбою за щораз голосніші і гостріші опозиційні настрої широких верств населення СССР. Большевицькі „вожді" хочуть доказати, що їм залежить на „безпосередньому контакті з народом". Всі без вийнятку виступи названих большевицьких вожаків відбулись і далі відбуваються під формальною притокою роздачі місцевим комуністичним клітинам та окремим „героям" соціялістичного будівництва" нагород за „перевиконання плянів".

Виїхала за чоловіком до Москви

В нюйоркському „Новому Русскому Слові" з 22 січня ц. р. появилося повідомлення про те, що постійна кореспондентка цього часопису (статті на теми з історії американсько-російських відносин) Е. М. Двойченко-Маркова таємничо зникла. Перед тим вона, — як повідомляє цей часопис, — вибрала з банку свої гроші і в телефонічній розмові з головою Товариства Російських Юристів заявила, що ніколи вже з ним не побачиться. Її чоловік, геолог Н. Шестун, виїхав до Совєтського Союзу наприкінці грудня минулого року. „НРС" звертається з просьбою до своїх читачів, які знають щонебудь про долю Є. Двойченко-Маркової після 24-го грудня, посідомити про це редакцію, бо „є поважні підстави припускати, що вона виїхала із З'єдинених Держав слідом за своїм чоловіком".

ВІДХОДЯТЬ ПІОНЕРИ

Коговз, Н. Й. — Минулого понеділка, 21-го січня, тут помер, проживши 68 років, бл. п. о. Михайло Мартинюк, один із українських католицьких священиків - піонерів у цій країні, від деякого часу пароху на пенсії. В похоронах, що мають відбутись в четвер, 24-го січня, з місцевої церкви св. апп. Петра і Павла, візьме участь Преосв. Кир Амврозій Сениишин, екзарх Стемфордської дієцезії, до якої належить місцева парафія.

У БРЮСЕЛІ ВІДБУДЕТЬСЯ З'ЇЗД ШІСТЬОХ МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЕВРОПИ

УРЯД МОЛЛЕ ДІСТАВ УПОВНОВАЖЕННЯ В СПРАВІ ДОГОВОРУ ПРО СКАСУВАННЯ МИТНИХ БАР'ЄРІВ

Париж. — На найближчу суботу заповіджено у столиці Бельгії з'їзд шістьох західньо - европейських міністрів закордонних справ, які разом із міністрами ресортів народного господарства, мають підписати договір про встановлення спільного господарського ринку для шістьох держав. Є ними Франція, Німецька Федеративна Республіка, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ. У вівторок 22-го січня ц. р. французька палата депутованих (нижча палата французького парляменту) 322 голосами проти 207 ухвалила урядові прем'єра Ґю Молле уповноваження закінчити переговори, ведені від місяців між отими державами в справі скасування між ними імпортових і експортових мит та тісної господарської співпраці. „За" згаданими уповноваженнями для уряду Моллес голосували всі ті французькі партії, які віддавна підтримують політику господарської та політичної єдности Европи і вможливили створення та діяння Стальновугільної Спільноти, до якої належать названі шість держав. Це соціялісти і партії центру. „Проти" голосували комуністи, які бояться господарської, а за нею і політичної сили та єдности Західньої Европи, „пужадисти", які взагалі є господарськими анархістами, та соціялісти-радикали Мендес-Франса, який твердить, що спершу Франція мусить власними силами оздоровити свою господарку, а щойно потім шукати вільного европейського ринку. Все ж, не вважаючи на перемогу уряду Молле в цій преважливій справі, гадають — за коментарями преси, — що при вирішному голосуванні над готовим договором між шістьма державами французький парлямент ставитиме поважні труднощі. Французи інстинктовно бояться господарської конкуренції і переваги Західньої Німеччини, особливо ж хліборобські кола лякаються, що німецькі сільсько-господарські продукти заллють Францію, а німецький промисел витисне Францію з її закордонних ринків збуту. — Проте прихильники вільної торгівлі в Зах. Европі продовжують свої наради у Брюсселі. Їх головним речником є бельгійський міністер закордонних справ Спаак, який керує міждержавними переговорами.

Ґомулка хоче перевести „чистку" в компартії Польщі

Варшава. — Владислав Ґомулка, перший секретар польської комуністичної партії, який відніс світлу перемогу в недільних виборах до варшавського сойму, бо маса поляків послухала його і голосувала за комуністичну листу всупереч власному переконанню, заповів, що його першим ділом буде тепер перевести „єдність в партії". За газетними коментарями це означає „вичищення" партійних рядів з непримирених противників того „демократизаційного" політичного курсу, що його повів Ґомулка, та примушення інших, слабших духом, підпорядкуватися йому і здисципліновано бути льояльними. До такого рішення Ґомулка буцім то дійшов внаслідку безпощадної кампанії, що її вели під час виборів його внутрішньо - партійні противники з так званої „натолінської" групи, яких популярно називається „сталіністами" або, делікатніше, „консерватистами". Ці останні, рахуючись із популярністю Ґомулки, не атакували його самого, тільки його прибічників, витягаючи різні погані подробиці з їхнього минулого та з їхнього приватного життя. Одним із засобів кампанії проти Ґомулки є антисемітські гасла, що їх розповсюджують польські „сталіністи": цим вони здобувають собі прихильність в найбільш примітивної вулиці, але дискредитують режим і вносять хаос в публічне життя. Одиноким жидом в політбюрі польської компартії є Роман Замбровський. Всі 9 членів політбюра ввійшли до нового сойму, обрані в недільних виборах,

ТІЛЬКИ 21 ГАРМАТНІЙ СТРІЛ У МОНАКО

Монако. — Громадяни цього маленького европейського князівства та численні туристи в ньому почули в середу, 23-го січня вранці, тільки 21 гарматній стріл, що сповістив народження дочки в родині князя Реніє III і його дружини, колишньої фільмової артистки Ґрейс Келлі з Филаделфії. Якщо був би народився хлопець - престолонаслідник, то цю вістку було б сповіщено „урбі ет орбі" 101 гарматнім стрілом.

ПІДПИСАННЯ ПРОКЛЯМАЦІЙ „УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ" В НЮАРКУ І В НЮ ГЕЙВЕНІ

Посадник міста Нюарку Ліо П. Карлін проклямував день 22-го січня ц. р. Українським Днем на терені міста. В церемонії підписання, під час якої посадникові Карлінові передано блакитно-золотий прапор Української Народної Республіки для вивішення поруч американського, у вівторок 22-го січня на ратуші, взяли участь представники українського громадянства з Нюарку. На фото — сидять (від ліва): провідник української репрезентації Яків М. Мельничук, п-ні Р. Залепська, посадник Ліо П. Карлін. Стоять: М. Литвин, Ю. Дорошенко, М. Леськів, М. Юров, П. Гайдучок, Т. Маселко, М. Ґолембйовський, Б. Процюк, В. Боднар, І. Атаманець, О. Утриско

Українська делеґація міста Ню Гейвен, Коннектикат, в посадника міста Ричарда С. Лі, під час підписування ним проклямації Українського Дня, в якій він пригадує українську боротьбу за волю і закликає громадян м. Ню Гейвен взяти участь в урочистостях Дня Української Незалежности і в молитвах за визволення України. На фото (сидять у першому ряді): А. Маланчук, о. Петро Опаренко, посадник Ричард С. Лі, о. С. Чомко, К. Стасюк. Стоять (у другому ряді): І. Музика, д-р І. Кизик, мґр. І. Телюк, п-ні С. Пиварчук, М. Кравіт, Г. Гіна, В. Вальницька, д-р О. Лодинський, І. Заковоротний

У СВІТІ

● **Проф. Антоніо Гаспаріні**, один з італійських лікарів, що лікували Папу Пія XII під час його важкої недуги взимі 1955 р., оприлюднив комунікат, згідно з яким Папа, що перейшов нове докладне лікарське дослідження, знаходиться тепер „у дуже доброму фізичному стані". У березні Папі сповниться 81 рік життя.

● **До Москви** викликано несподівано заступника генерального секретаря італійської комуністичної партії Луїджі Льонґо і референта закордонних справ у головній кватирі італійської компартії Вілліо Спано. Пророж цього останнього вказує на те, що московські вожді даватимуть своїм підвладним інструкції щодо становища, яке мають зайняти італійські комуністи супроти різних проблем закордонної політики Італії.

● **Індійський прем'єр Неру** буцімто дуже сердитий, розгніваний у зв'язку з тим, що президент Айзенгавер нічого не сказав йому про плян нової американської політики щодо Середнього Сходу, схоплений після від'їзду Неру з Америки в „доктрину Айзенгавера", над якою саме нараджуються комісії американського Конґресу. З цими претенсіями Неру зв'язують два листи, що їх през. Айзенгавер вислав в останніх тижнях індійському прем'єрові.

● **У Токіо** водії таксівок уладили демонстрацію перед домом прем'єра Танзана Ішібаші проти задуманого підвищення цін на газоліну. Кількадесят таксівок заповнили вулицю перед домом прем'єра і на даний знак почали несамовито трубіти. Поліція з трудом розігнала „змоторизовану" демонстрацію.

● **У Римі** поліція дістала анонімну пересторогу про підготову атентату на англійського міністра закордонних справ Селвайна Ллойда, який три дні в другій половині тижня перевів у столиці Італії. Поліція мала великий клопіт, бо Ллойд вибрався саме тоді оглядати місто. Ллойд вернувся цілий і здоровий до Лондону.

● **Мадярський уряд Кадара** подав до Об'єднаних Націй скаргу проти поведінки австрійських властей з мадярськими втікачами, які „хочуть вертатися назад". Австрійці нібито ставлять всякі труднощі репатріянтам. В міжчасі австрійський уряд допустив до Австрії мадярську репатріяційну комісію з правом відвідувати всі табори втікачів.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРИСЯГА АЙЗЕНГАВЕРА

„Я, Двайт Д. Айзенгавер, урочисто присягаю, що буду чесно виконувати обов'язки Президента З'єдинених Держав, і буду з найкращим знанням зберігати, захищати і обороняти Конституцію З'єдинених Держав. Так мені, Боже, допоможи!" — Це є короткий текст офіціяльної присяги, що її склав перевибраний на дальших чотири роки президент Двайт Д. Айзенгавер приватно в неділю, 20-го січня, і опісля ще повторив публічно в понеділок, 21-го січня, під час величавих інавґураційних урочистостей і парад в столиці. Президент присягав у неділю, бо саме тоді кінчалася його перша каденція, а інавґураційні врочистості на другу каденцію, з уваги на неділю, були перенесені на понеділок. Отже, щоб не залишати країни навіть на один день без заприсяженого Президента, присяга була формально переведена своєчасно, а опісля урочисто й публічно повторена.

Очевидно, що, присягаючи „зберігати, захищати і обороняти" Конституцію країни, президент Айзенгавер склав присягу вірности і оборони тих найвищих не тільки американських, але й загальнолюдських ідеалів, які ця Конституція репрезентує. Ці ідеали відносяться в першу чергу до Америки, але тому, що Америка не є відірвана від решти світу, живе в тому світі і грає в ньому відповідну ролю, то тим самим вона переносить ці свої ідеали й на міжнародну політику. Можливо, що президент Айзенгавер саме це мав на думці, включивши в свою інавґураційну промову відповідну молитву, що є наче доповненням і поширенням його президентської присяги саме відповідно до тієї міжнародної ролі, яка тепер припала Америці. „Найглибшою молитвою", яку Президент висловив в імені всього американського народу, було:

Аби ми ішли за правдою — без лицемірства; аби ми зазнали єдности — без примусу; аби ми росли в силу — без гордости з себе; аби ми, у наших взаєминах з усіми народами землі, завжди говорили правду і служили справедливості; аби світло волі, освітивши всі затемнені країни, спалахнуло ясно — аж поки щонайменше не зникне темрява; аби неспокій нашої доби уступив місце справжньому часові миру, в якому люди і нації жили б життям, що шанує гідність кожного і братерство всіх!

Це була складена самим Айзенгавером молитва-присяга Президента на початку його нової каденції. І це була справді молитва-присяга всього американського народу, бо це саме є тим, чого ми потребуємо, це є ціллю, до якої змагаємо, бо це є тією головною базою, на якій можна оперти тривкий, справедливий мир.

УКРАЇНСЬКІ ПРАПОРИ

Минулого вівтірка, а в поодиноких випадках уже минулої неділі, над цілим рядом стейтових капітолів і міських ратушів Америки повівали, побіч зоряних американських, синьо-жовті українські прапори. Цю акцію започатковано вже кілька років тому, разом з акцією проклямації Днів Української Незалежности з нагоди роковин 22-го січня, і вона тепер уже поступово починає входити у звичай та поширюватись усе більше й більше.

Як відомо, в обидвох Палатах Конґресу є тепер резолюції, щоб день 22-го січня раз назавжди проголосити в Америці Днем Української Незалежности. Ці резолюції мусять перейти відповідну процедуру, але є багато підстав сподіватись, що вони будуть ухвалені, і Америка таки матиме Український День, що було б великим успіхом для української визвольної справи. Тому дуже важливо, щоб наші громади та їх численні організації, як і поодинокі громадяни, звертались до своїх сенаторів і конґресменів, прохаючи їхньої підтримки для тих резолюцій. А у зв'язку з поширюванням тієї благородної акції, нам варто було б устійнити деякі подробиці. Передусім вважаємо, що було б добре придержуватись дати 22-го січня, і всі декларації про Український День та про виставляння українських прапорів призначати саме на той день, а не на ті дні, в яких поодинокі громади відзначають роковини 22-го січня академіями і концертами. Потрібно, щоб дата раз назавжди була та сама. Друга справа, яку треба устійнити, це самі українські прапори. Добре було б, щоб цією справою зайнялась якась наша фірма і їх постачала. Третя справа — щоб у тому дні, коли український прапор повіває над стейтовим капітолем чи ратушем міста, щоб такі прапори були виставлені теж і на всіх місцевих українських інституціях та навіть приватних домах. Усе це матиме ще більший ефект і принесе ще більшу користь тій добрій справі, для якої ця акція переводиться.

ПАРАДОКСИ СУЧАСНОЇ ПОЛЬЩІ

У розмові з варшавським кореспондентом „Ню Йорк Таймсу" один з представників польської комуністичної верхівки висловив свій жаль, що останні недільні вибори до сойму перейшли „занадто добре". Мовляв, не шкодило б, щоб фреквенція виборців, яка перевищувала 90%, була менша, або щоб скреслено було більше комуністичних кандидатів на місцевих листах, аніж це зробили польські виборці. Бо така світла перемога комуністів у тих виборах може — журився той діяч — викликати сумніви за кордоном щодо дійсної їх чистоти.

Це характеристичний і дуже правильний підхід: західньому світові трудно зрозуміти істоту теперішніх подій в Польщі, трудно повірити у те, щоб польський нарід раптом, впродовж буквально тижнів, „переставився" на комуністичні рейки, виявивши ще в листопаді минулого року своє, зрештою, всім давно відоме, яскраво протикомуністичне обличчя. Очевидно, що ніхто з поляків, які в листопаді не були комуністами, ними тепер не став. Тим паче трудно повірити в щирість заклику польських католицьких єпископів, щоб вірні польської Католицької Церкви голосували за єдиний комуністичний виборчий список, ані в щирість тих сільських парохів, під проводом яких їхні парохіяни маршували в неділю після Богослужби до виборчих домівок. Усі вони ненавиділи й ненавидять комунізм і комуністичний державний устрій. А все ж треба вірити закордонним обсерваторам виборів — членам дипломатичного корпусу у Варшаві і численним журналістам — що ті вибори дійсно були „чисті": відбувались без поліційного терору і їх потім не пофальшовано.

Пояснюючи цю загадку, західні кореспонденти у Польщі вказують на дві головні причини, які змушували поляків не відмовлятись від участи в комуністичній виборчій комедії (бо які ж це вибори, коли компартія заздалегідь проголосила тільки один список?!): страх, щоб не зазнати долі мадярів, і страх перед репресіями проти осіб, які абсентувались би. У Польщі склалась така парадоксальна ситуація, що більшість народу дійсно довіряє і шанує Владислава Гомулку, вірячи, що він, хоч і комуніст, проте польський комуніст, що проявив цивільну відвагу у відношенні до Москви, у відрізненні від московських комуністів польського роду і мови, які, бувши при владі перед Гомулкою, в усьому слухалися Москви і в'язнили Гомулку; проте, та сама величезна більшість народу відкидає комунізм і ненавидить всіх комуністів. Гомулка знав це і відчував небезпеку: коли б польські виборці у своїй масі використали ту леґальну нагоду, задемонстрували своє дійсне і правдиве відношення до режиму і залишились вдома, збойкотувавши вибори, або коли б вони скористали з того єдиного „привілею", що їм давала польська комуністична виборча ординація і поскреслювали для демонстрації на місцевих списках якраз найчільніших комуністів, залишивши другорядних і „безпартійних", — то це була б безумовно повна дискредитація не тільки комунізму, як ідеї і режиму, але й Гомулки та його курсу.

На той випадок Польщі безумовно загрожувала „кадаризація" за мадярським зразком. Невідомо, чи Москва, маючи проти себе, після мадярських подій, всю світову публічну опінію, вислала б свої танки на вулиці Варшави, Познаня, Кракова, Катовиць і інших більших міст. Але закордонні кореспонденти у Варшаві твердили, що, на випадок саме такої демонстрації польського народу, Гомулка-Циранкевіч були б провалилися під натиском внутрішньої опозиції в польській комуністичній партії. Ця опозиція має бути сильніша, аніж назовні виглядає. Проти Гомулки є не тільки давні „сталіністи", викинені з нового політбюра і центрального комітету, відомі, як „натолінці", від місцевости Натолін, під Варшавою, їх централі, але також й численні місцеві діячі, які примазались були до комуністів і позаймали теплі адміністраційні посади, що їх втратили після приходу до влади Гомулки. Правда, більшість їх примазалась знову, здебільша таки в бюрократичному апараті, але вони — вороги Гомулки і його уряду. І вони підтримали б головачів, які денунціювали б Гомулку перед Москвою як особу, що не має за собою ані мас, ані партійних рядів і в своєму націонал-комунізмі тітоїстського зразка є насправді політичним дон-кіхотом, шкідливим справді „єдиного пролетарського фронту".

В заслугу Гомулці треба записати, що йому вдалося переконати польське духовенство і польську вулицю, що справа не в тому, чи хтось любить комуністів, чи ненавидить їх, а в тому, що в нинішній реальній констеляції польський нарід має до вибору тільки дві можливості: або режим Гомулки-Циранкевіча із релігійною толеранцією, маленькою свободою друкованого та говореного слова і демократизаційною політурою та шануванням польських національних почувань, або режим терору, стосованого відродженою політичною поліцією та насадженими з Москви посіпаками. До того ж долучається господарський момент. Внаслідок банкрутства комуністичних колективізаційних експериментів, нещадної 12-річної експлуатації Москвою (вивіз вугілля на рахунок воєнної контрибуції, хоч Польща війни проти СССР не вела!) і т. п., настала така страшна господарська криза, що без видатної допомоги ззовні, від Заходу або від СССР, цієї кризи не опанувати. Упадок Гомулки і прихід до влади слухняних Москві партійців був би запорукою не санації господарських відносин і підвищення життьового рівня населення, а включення Польщі цілком в економічну систему СССР, чого поляки панічно бояться. В цій ситуації і духовенство і маса рядових поляків, некомуністів, рішили підтримати Гомулку, як менше зло. Наскільки ситуація у Польщі складна, вказує на це вістка з столиці Західньої Німеччини, Бонну. Німецькі господарсько-політичні кола — читали ми в останніх днях — поважно призадумуються, чи, обійшовши формальний стан, в якому Німецька Федеративна Республіка і Польща не втримують дипломатичних взаємин, — не треба б дати Польщі видатну фінансову допомогу, щоб скріпити режим Гомулки. Бо німці — читали ми — бояться, що, в разі упадку Гомулки, невідхильно почалися б у Польщі нові голодові заворушення, як у Познані минулого року а вони могли б перекинутись легко на Східню Німеччину. І тоді Західня Німеччина стала б перед конечністю поспішити з допомогою східньо-німецьким демонстрантам, що з черги загрожувало б вибухом великої війни.

Ось парадокси, до яких привело володіння комуністів у Польщі. Католицький кардинал Вишинський, західньо-німецькі капіталісти і перший секретар польської компартії опинились несподівано в одній лінії! Ясно, що на довшу мету не всилі втриматись ситуація у своїй суті парадоксальна, ненормальна. В недільних виборах Гомулка дістав „передишку". Від того, чи і як вдасться йому використати її для поліпшення економічного стану в Польщі і стабілізування відносин — залежатиме його дальша доля.

В. Стецюк

ВАДИМ ЩЕРБАКІВСЬКИЙ

Дійшла до нас сумна вістка, що саме в Щедрий Вечір, 18 січня ц. р. відійшов від нас у вічність один з найкращих дослідників українських щедрівок і один з найстарших та найвизначніших українських учених — сл. п. проф. Вадим Щербаківський.

Не минуло ще й року, як український науковий світ на чужині відзначав разом з українською спільнотою в Англії його 80-річний ювілей. Та з весною 1956 року сили почали поволі залишати знеможеного, старенького нашого вченого. Влітку минулого року писав проф. Щербаківський з паризького шпиталю, що почуває себе щораз гірше і, що найважливіше, недуга не дає йому вже змоги працювати науково. Пізніші вістки від нього були чимраз сумніші. Врешті кілька днів тому писав проф. Щербаківський до автора цих рядків: „Вже сьомий тиждень лежу в лондонському шпиталі і не знаю, чи вже вийду з нього, бо хворію на серце, а це дуже тяжка і погана недуга, що робить з чоловіка майже повного інваліда. Не знаю, чи вийду з неї, бо почуваю себе дуже ослабленим. Сили мене так опускають, що вже нічого серйозного не можу писати. Деякі книжки лежать уже написані, але чи хтось ними заопікується і видрукує, сумніваюся. Здається, що моя довга мандрівка по чужому світу вже кінчається. Чи хто згадає, байдуже. Одне важне, чого я діждався, це факт, що світ починає вже прозрівати і здавати собі справу, що московська потвора — це не видумка українських націоналістів, але дійсний незмінний ворог усього культурного світу . . ."

Вл. п. проф. Щербаківський пізнав цю „потвору" вже в молодечому віці і виповів їй, разом з іншими нашими вченими, війну на науковому полі. Це й є причиною його довголітньої мандрівки по чужому світу та основою цілого його життя, цілої його наукової діяльности. Не дивно, що вже в 1908 році ми бачимо молодого проф. Щербаківського за ревною музейною працею у Львові, в 1910 р. на білгородських розкопах біля Києва, в 1912 р. в Управі Земського Музею в Полтаві, в 1918 р. в Полтавському університеті, в 1921 році у Відні, в рр. 1922-1945 в Українському Вільному Університеті в Празі, в рр. 1945-1951 в Управі УВУ в Мюнхені і врешті від 1951 року до кінця його життя при ревних, безупинних студіях над праісторією України, що їх проводив Покійний в лондонських бібліотеках.

Заслуги, що їх поклав сл. п. проф. Щербаківський для нашого народу на науковому полі, надзвичайно великі і цінні під кожним оглядом. Український науковий світ довго відчуватиме невіджалувану втрату сл. п. професора Щербаківського, як українського вченого-патріота-дослідника та одночасно організатора українських наукових дослідів. Про діяльність і заслуги проф. Щербаківського на науковому полі появиться напевно багато різних статтей і наукових розвідок, бо це був дійсно зразок ученого взагалі, а українського вченого зокрема. Глибока релігійність і любов до своєї Церкви, свого народу, його історичних державних прав та оборона їх на науковому полі — це шляхи, якими йшов непохитно все своє життя Великий Покійник. На цих шляхах також сперта і вся його наукова праця та її багатий доробок.

Охопити це всеціло і належно схарактеризувати в одній статті доволі важко. На це треба не тільки окремої студії спеціялістів-фахівців з тих ділянок науки, яким посвятив проф. Щербаківський все своє життя, але також і окремої книги з тими всіми цінними для нашої науки тезами, що їх ставив проф. Щербаківський у кожному з своїх дослідів, у кожній з своїх праць. Обидві такі студії є для нас, зокрема сьогодні, надзвичайно важливими і майже необхідними тому, що всі досліди і вся наукова праця сл. п. проф. Щербаківського впродовж останніх 50-ти років так тісно зв'язана з найосновнішими проблемами нашої національної культури і всього нашого національного „я", що без того, тобто, конкретно, без ознайомлення з дослідами проф. Щербаківського, наша наука не всилі спростувати оті всі фальшиві „теорії" московських і промосковських „геніїв" „історичного споріднення" нашого народу з такими „слов'янами", як москалі.

Наукові тези проф. Щербаківського заслуговують на увагу тим більше, що вони стосуються безпосередньо суттєвих проблем духового розвитку українського народу.

Правда, в нашому науковому світі панує такий погляд, що проф. Щербаківський — це один з найвизначніших українських археологів і етнографів, що його наукові праці з тих ділянок знані в широкому світі. Немає найменшого сумніву, що довголітня науково-дослідницька праця проф. Щербаківського в ділянці археології, етнографії і мистецтвознавства принесла для української науки величезний доробок, а ім'я нашого вченого здобуло йому належне місце в світовій науці, як одного з найкращих знавців української культури. Але характеристика проф. Щербаківського як археолога, мистецтвознавця і етнографа є, на нашу думку, зовсім неповною, бо проблеми, які порушив і висвітлив бл. п. проф. Щербаківський в своїх творах, виходять да-

(Закінчення на сто. 4-ій)

ПОДОРОЖЧАННЯ ЧАСОПИСНОГО ПАПЕРУ

Республіканський сенатор із Південної Дакоти, Карл Е. Мундт вніс пропозицію, щоб Сенатська Банкова й Валютова Комісія до 30-го червня цього року перевела слідство в справі подорожчання часописного паперу. Сен. Мундт домагається, щоб Комісія вирішила, чи треба окремого закону, який сприяв би тому, щоб „американські часописи постійно мали подостатку паперу по відповідних цінах і щоб редакції часописів могли безперебійно працювати, не боячися того, що надто велике подорожчання часописного паперу спричинить ліквідацію їхніх видавництв.

Преса має величезне значення в житті демократичних держав і без неї не можна навіть уявити дійсної демократії. Постійне підвищування ціни на часописний папір загрожує існуванню малих американських щоденників, а найбільше ідеологічним тижневикам, тираж яких дуже обмежений в порівнянні з часописами, які щоденно виходять в сотках тисяч, а то й в мільйонах примірників. Тим то політичні провідники ЗДА дбають про те, щоб преса могла появлятися без найменших обмежень, головним чином та преса, яка не має багато оголошень і реклями — фінансової основи існування американської преси, але яка, з другого боку, є промотором господарського життя країни.

Сенатор Мундт звернувся до Федеральної Торговельної Комісії і до Тарифової Комісії, запитуючи їх, що вони могли б зробити в справі допомоги видавництвам, які уживають для своїх видань часописний папір. Крім того він звернувся до Комісії для Використовування Рільничих Продуктів, щоб вона розглянула можливість переробки деяких фармерських продуктів на часописний папір.

Подорожчання часописного паперу є проблемою, яка дійсно загрожує демократії в цій країні. Від 1933 року ціна на часописний папір у Канаді підвищилася на 300 відсотків, а ціни на часописи — на кількадесят відсотків. Великі метрополітальні щоденники і тижневики з мільйоновими накладами збільшення цін на папір перекидають на підприємців, які друкують в їхніх виданнях оголошення. Але цього не можуть зробити видавці малих щоденників і тижневиків.

Справою підвищення цін на часописний папір цікавиться і демократичний конґресмен із стейту Ню Йорк, Еменюєл Селлер, голова Правничої Комісії в Палаті Репрезентантів. Він заявив, що Протитрестова Підкомісія Палати повинна дослідити, чи конкуренційні продуценти паперу в Канаді не є між собою в таємній угоді і тільки вдають конкурентів. Проти таких нібито-конкурентів можна застосувати антитрестовий закон.

В Конґресі заговорили саме про канадійський часописний папір тому, що ЗДА аж 74% цього паперу дістають від свого північного сусіда, а крайова продукція покриває тільки 24 відсотки запотребування (два відсотки імпортується з заморських держав). Про кількість часописного паперу, зуживаного в ЗДА, свідчать такі числа: в 1957-му році мають зужити тут коло 7,125.000 тони, з чого внутрішній промисл має дати тільки 1,700.000 тони, а з Канади мають привезти 5,300.000 тонн і 125.000 тонн з-за кордону.

2-го січня ц. р. фірма Ди Абітібі Павер енд Пейпер Компані в Торонті повідомила, що від 1-го березня збільшує ціну за одну тонну паперу на 4 доляри. Голова Павелл Рівер Компані М. Дж. Фолі заявив, що його фірма думає про ще більше підвищення. Канадійські видавці часописів протестують проти цього, заявляючи, що підвищення ціни на папір не обґрунтоване жадними оправданими причинами.

Але 16-го січня також американська фірма Ди Грейт Нортерн Пейпер Компані повідомила про підвищення ціни на часописний папір на 4 доляри від тонни, так, що одна тонна коштуватиме від 1-го березня 134 доляри. При цьому треба пам'ятати, що вже в 1955-му році ціни за той папір збільшено на чотири доляри від тонни.

Члени Конґресу говорять про важке становище менших тиражем американських щоденників і тижневиків. А що ж мали б сказати в цій справі видавці таких щоденників, як наша „Свобода", передплата на яку для членів Українського Народного Союзу аж занадто низька, бо становить навіть не цілих два центи за примірник. До того ще треба додати можливе збільшення поштових оплат. А читачі „Свободи" повинні пам'ятати й про те, що дорожчає не лише папір, але й праця тих, які працюють у її Видавництві. А це Видавництво не зменшує, але ще й збільшує свої видання („Веселка" та окремі сторінки), хоч прибутки його залишаються ті самі.

М. Струтинська

ФРАҐМЕНТИ ІЗ ЩОДЕННИКА ПРАЦІ В ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ МУЗЕЇ ІВАНА ФРАНКА У ЛЬВОВІ

(21 квітня до 27 липня 1940)

(1)

Літературно-меморіяльний Музей Івана Франка був заснований у Львові напровесні 1940 року. Крім директора Музею, сина І. Франка, Петра, він мав у складі своїх працівників трьох наукових робітників, двох екскурсоводів, секретарку та організатора, а потім і фотографа.

Не маючи великого, а то й ніякого досвіду в того роду праці, ми внесли туди наш пієтизм до великого поета, що йому доля призначила прорубувати вікна у світ, бути „мулярем" і „пекарем", попадати у конфлікт з власним громадянством і з самим собою і в цій боротьбі „простувати духові шлях" і вмерти на шляху. П'ятнадцять місяців праці в будинку поета, в атмосфері його творчих зусиль і осяття, цей пієтизм більш зміцнило й утривалило.

Совєтська влада спочатку прийняла була у відношенні до праці Музею тактику споглядання, а її експоненти, усякого роду партійні органи, не дуже перешкоджали нам у роботі. Тоді у Музеї були вироблені і зреалізовані перші експозиційні пляни, що могли б, думаю, бути показані і в майбутньому національному музеї Івана Франка. Та ця ідилія, як і треба було сподіватися, скоро скінчилася. У Музеї наказано створити місцевком профспілки; туди стали навідуватися часто партійці, представники великих партійних органів, наші експозиції почали підпадати критиці і хутко, з весною 1941 року, до Музею приїхав з наркомату у Києві методист Музейництва. Він став розробляти тут нові експозиційні пляни згідно із „вченням Енгельса - Маркса - Леніна - Сталіна", що мали показати Франка велетнем у його молодих роках захоплення соціялізмом — та тільки злегка натякнути на його пізніші роки „декадансу" і „поринення у месіянізм" в його „Мойсеї", дармащо цей твір був написаний в апоґеї творчих сил.

Все ж, за час існування Музею вдалося його робітникам зібрати цікавий матеріял до життя і творчости Івана Франка, в тому коло 50 списаних розмов із людьми, що знали Івана Франка. Між ними було теж декілька розмов із Целінрю Зигмунтовською-Журовською, до якої безнадійна любов кинула таку фатальну тінь на Франкове життя. Все те пропало під час несподівано - брутального зайняття Музею німецьким посадником міста, що поселився був у сусідній віллі і потребував приміщення для своєї прислуги. Так само пропав, у воєнних подіях, розторощений у друкарні Оссолінеум готовий вже склад першого Музейного Збірника, до речі: дуже обрізаного совєтською цензурок. Тому подаємо тут до загального відома хоч ті скупі відомості про Музей і його працю, що їх можна було вибрати з тієї частини щоденника (з трьох місяців на всіх п'ятнадцять), яка чудом збереглася.

Накінець, коли згадую Музей Івана Франка у Львові, приходить в голову думка, що мені її підтвердило тоді двохтижневе перебування в Києві, куди я возила бюджет Музею для його затвердження: ми працювали тоді для вшанування пам'яти нашого поета, для нашої культури — хоч мали показати на виставці тільки те, що нам дозволено; так само по всій Україні сотні й тисячі тихих робітників культури служать одній меті: на славу Україні.

***

Дня 21 квітня 1940 р. відбулася розмова з Антоном Хойнацьким, що був колись керівником друкарні Ставропігійського Інституту (1882-93). Він розповів про свою першу зустріч з І. Франком, недалеко Дрогобича, саме тоді, коли жандарм гнав Франка босого та тільки в білизні, як арештанта. Хойнацький взяв його і жандарма на підводу та завіз до недалекого села, до дому священика. Франко сидів спочатку в кухні, згодом взяли його до кімнати. Священик сказав тоді Хойнацькому, що то „небезпечний чоловік". Потім відослав його й жандарма на своїй підводі далі. Удруге Хойнацький зустрінув Франка на всенародному вічу у Львові, на якому вибирано делегацію до Відня; Франко був проти неї. Хойнацький мав потім тривалі зв'язки з Франком, бо друкував його оповідання.

Розмова з М. Вислоуховою. Марія Вислоухова, вдова по Болеславі, редакторі „Курієра Львовского", чула багато про Франка від свого чоловіка, зокрема про те, що Франко мав феноменальну пам'ять і вмів працювати серед гамору, дзвінків телефонів з Відня, як звичайно це було в редакції „Курєра Львовского". Франко дарував їй свої книжки та завжди поміщував у них свої гарні дедикації. Це дорогий для неї скарб, якого не дасть нікому, але може сфотографувати їх сторінки з присвятами. Обіцяє передати до Музею листи Франка до чоловіка, якщо такі знайдуться в архіві.

Дня 23 квітня було інтерву з д-ром Броніславом Овчарським зі Львова. Він познайомився з Франком у 1914 р., коли після д-ра Озаркевича перейняв директуру Народної Лічниці та опіку над Франком у приватній практиці. Тоді господарювала у Франка одна полька (Ц. Зигмунтовська). Франко був досить занедбаний під гігієнічним і дієтичним оглядом. У 1915 р. Франко перейшов до захисту УС-С-ів, де комендантом був д-р М. Волошин. Були там тоді: Степан Чарнецький, Осип Назарук, братанок лікаря Озаркевич, Щуровський, медик 5-го року. Захистом опікувався о. Климентій Шептицький. Смерть Франка була наслідком недуги Брайта.

Дня 24 квітня відбулася розмова з Якрвом Гельцлем зі Львова, що був сином Марка, власника антикварні при площі Трибунальській, 14. Він постійно бачив Франка в антикварні, починаючи від 1904 року Франко бував декілька разів у тижні та завжди розпитував за манускриптами і бібліографічними рідкостями. Давав йому малі гостинці, як яблука та чоколяду, просив шукати в магазині. Саме він одного разу знайшов йому книжку „Wielka utrata". Іван Франко завжди платив по кількадесят корон на рахунок, а книжок брав більше. Як уже був хворий на параліч пальців, то казав виймати з кишені гроші, а також щедро обдаровував жебручих старців, що заходили до крамниці за милостинею. Був дуже терпеливий; не раз чекав на батька, хоч би й декілька годин. Відвідував їх вдома, де його частували рибою. Батько рекомендував йому перекладача з гебрейських текстів та спровадив його з Бродів.

Від Петра Франка дістали ми адреси Франкових знайомих. В Етнографічному Музеї вибирала я того дня знимки, що відносяться до Франкового молодечого віку.

Дня 26 квітня розмовляла в університеті з д-ром Василем Сімовичем. Він подав покищо відомості про Франкове перебування в Чернівцях у 1893 році, де Франко отримав абсолюторію, в чому йому помагав проф. Степан Смаль-Стоцький. В часі другого його перебування в Чернівцях молодь зробила йому велику овацію. Про це було повідомлення в „Житті і Знанні" в 1938 році.

Того ж дня мала я розмову з д-ром Денисом Лукіяновичем. Він зустрічався з Франком майже кожної неділі у проф. М. Грушевського, де бували Джиджора і Мочульський. Лукіянович знав історію невиданих в друку листів Івана Франка до Ольги Рошкевичівни, що їх опрацював М. Возняк. Було 10 готових аркушів, але деякі з них не підходили до публікації через їх дуже особистий характер.

Від 29 квітня до четвертого травня я збирала друковані матеріяли про Івана Франка та перечитувала їх: листи до В. Левицького, Матеріяли до життєпису І. Ф., що їх друкував М. Возняк теж у записках НТШ. Мала розмову з Карманським, він передав примірник „Богеми" зі своїми спогадами про Франка. Ця книжка не появилася в розпродажу; вона містить нариси різних авторів, м. ін., В. Пачовського, що заявився був проти її друкування.

(Кінець буде).

МИКОЛА КАЛИНЕЦЬ

Дня 21 грудня 1956 р. помер в Ню Йорку Микола Калинець, заслуги котрого в педагогічній ділянці заслуговують на особливе відзначення.

М. Калинець народився 15-го листопада 1895 року в селі Головчинці, Летичівського повіту на Поділлі. По закінченні Учительської Семінарії в Проскурові в 1913 році, учителював на Поділлі. Під час першої світової війни був мобілізований до російської армії і перейшов прискорений старшинський вишкіл. З вибухом революції 1917 р. брав участь в українізації війська на Самарщині та став старшиною Української Народної Республіки. В дальшому тягу Української Визвольної боротьби був учасником 1 Зимового походу, за що був відзначений Залізним Хрестом. По відході з Поділля української армії восени 1920 року, разом з 1-ою Запорізькою Дивізією був інтернований у Польщі. В листопаді 1923 р., разом з іншими учасниками Української Визвольної боротьби, прибув до Чехословаччини, де в Празі зложив матуральні іспити і вступив до Українського Високого Педагогічного Інституту, який абсольвував у 1927 році. Під час студій в Інституті брав активну участь в Управі Студентської Громади та тішився особливим довір'ям та симпатією студентства і професури. Причиною того була особлива вдача та індивідуальні прикмети М. Калинця. Незвичайно спостережливий і обдарований погідним гумором і блискучим дотепом, був знаменитим співбесідником та милим товаришем праці. По-мистецьки наслідуючи професорів і студентів, був свого роду ходячою гумористичною „хронікою" життя Інституту. Винятковою заслугою М. Калинця була його праця у Видавничому Товаристві „Сіяч" при Педагогічному Інституті, що складалося з педагогічного складу і студентства Інституту. Треба згадати, що видавництво „Сіяч" протягом 1923—1933 років видало коло 25 високошкільних підручників з історії, мови, літератури, мистецтва, музики, педагогіки, гігієни, природознавства, математики. Ці підручники друкувалися способом літографії з машинопису. І от велика частина цих книг була писана на машинці саме М. Калинцем. Була це досить морочлива праця, з огляду на нерозбірні рукописи професорів, часами навіть зле упорядковані, зі стилістичними і мовними недостачами. М. Калинець, як вихованець проф. В. Сімовича, щодо мови і правопису, які відзначалися деякими „своєрідностями", не тільки точно і без помилок дотримувався одного правопису, але свій машинопис виконував з такою прецизністю і акуратністю, що це межувало з феноменальністю. Крім того, він писав артистично і вмів, наприклад, писати таким способом, що лівий бік машинопису кінчався по одній лінії, подібно до лінотипу в друкарні!

Пригадую собі, що коли в роках 1924 і 1928 двома накладами було видано мій підручник Історії всесвітнього мистецтва (325 стор.), я особливо докучав М. Калинцеві з різними вимогами, щодо розміщення тексту, ілюстрацій, оформлення та інше. Переписувач не тільки точно виконував усі ті вимоги, але вбачав у тому певний інтерес і захоплення, щоб досягнути у літографічному виданні — найкращих зразків друкарського мистецтва!

Другою великою заслугою Покійника, як педагога, була його праця — виховника в бурсі (інтернаті) Української Гімназії в Ржевницях і Модржанах коло Праги в роках 1927—1945. Свої винняткові прикмети — сумлінність до своїх обов'язків, словність, точність і громадський принцип у праці він прищепив молоді. А треба підкреслити, що склад молоді був дуже різноманітний, з різних родин і сиріт, що не зразу наломлювалися до дисципліни. Коли М. Калинцеві не помагали звичні „виясняльні" способи впливу, то він користувався своїм блискучим гумором — це помагало і молодь його слухала. А треба ще додати, що з Української Гімназії в Празі протягом 1923—1945 рр. вийшло коло пів тисячі свідомих, вишколених і добре вихованих українських громадян! В часи „другої" еміграції, по другій світовій війні, М. Калинець був професором і секретарем Української Гімназії в Авґсбурґу і Ляйнгаймі. В 1950 р. Б. Калинець з родиною прибув до Америки, мешкаючи в Ню Йорку. На жаль, винняткові педагогічні та організаційні здібності М. Калинця не були використані нашою спільнотою в Америці.

В. Січинський.

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Вечір Пам'яті Грицька Чупринки.

В суботу 9-го грудня 1956 р. в залі Українського Літ. - Мист. Клюбу в Ню Йорку Український Національно - державний Союз (УНДС) в ЗДА улаштував вечір, присвячений 35-тим роковинам з дня смерти Грицька Чупринки — вояка Української армії, члена Головного Повстанчого Штабу в Україні, поета-патріота, який геройчно загинув в боротьбі з московським окупантом. Програма вечора складалася з доповідей д-ра Миколи Кушніренка про громадське значення поета - борця та пані Наталії Холодної - Лівицької про Гр. Чупринку як поета. Кілька віршів з Чупринкових творів прочитав п. Віктор Кулій. Додатково, поза рямками упляннованої програми, виступив присутній в залі п. В. Ржепецький, згадавши кілька епізодів з повстанської боротьби, в якій приймав участь Грицько Чупринка.

Думаємо, що не помилимось, коли скажемо, що той вечір був однією з найсвіжіших імпрез українського Ню Йорку цього сезону. Скромний зовнішнім оформленням — він сповнений був внутрішнього і при тім цілковито актуального змісту. Під цим оглядом нічим не згадував чи не зачастих у нашім житті „ювілейних" імпрез. А це певно тому, що організатори вечора хотіли пригадати живого Грицька Чупринку, а що сам Чупринка був надто яскравою постаттю, щоб не промовити і сьогодні, тридцять п'ять років після фізичної смерти від кулі че-ка. Цей призабутий і зданий деякими „прогресистами" до „просвітянського архіву" поет, вояк і повстанчий отаман промовив 9-го грудня м. р. в Ню Йорку дуже виразно. Промовив не тільки своєю поезією, але й своїм життям. Во Грицько Чупринка був не якоюсь „загубленою" на манівцях діялектики „українською людиною", а справжньою постаттю, що зуміла — як співається у нашому гимні — доказати, що вона дійсно козацького роду, утверджуючи свій національний родовід ділом.

Як зазначив перший доповідач, Грицько Чупринка був живим запереченням того морального релятивізму, яким модерні софісти оплутують наше суспільство, коли, напр., ґльорифікуючи деяких своїх „радянських" героїв, що зрадили націю та пішли на службу до ворога, „виправдують" те і друге „обставинами" совєтського життя. Та Гр. Чупринка, як влучно відмітив д-р М. Кушніренко, також жив серед „совєтських обставин", але боровся з ворогом без компромісів; боровся власне тоді, коли деякі з тих „героїв" вже давно були витягли „практичні" консеквенції з „нових обставин" й обернули свою зброю проти Української армії, в рядах якої стояв до останньої хвилини життя Грицько Чупринка. До речі, за своє „Геть від Москви" — Москви не тільки „культурної", але й політичної! — Гр. Чупринка не „покаявся", пишучи те гасло, як і личить козакові, не тільки словом, але й рушницею та шаблею, аж поки не прийняв свою смерть з відкритим чолом, „стоячи на ногах" й не відрікшись ні себе, ні свого роду.

Такі акти промовляють. Говорять вони нам мовою понад кожну іншу переконливіше, бо мовою живого свідоцтва — де лежить наше невмируще минуле, де треба шукати нам наших традицій.

Організаторам та виконавцям вечора пам'яті Гр. Чупринки можемо лише подякувати за те, що вони зуміли нам пригадати одного із вірних свідків цього минулого. Від себе можемо побажати, щоб ініціятива УНДС-у на цій постаті не зупинилась, а поширилась би у формі подібній до грудневої імпрези й на вшанування ряду інших, сьогодні „призабутих", борців за нашу політичну свободу, „призабутих" певно через те, що вони замало „прогресивні" й заміцно вкорінені у незмінній правді свого народу. Зібрана авдиторія вже своєю кількістю дала доказ, що наше суспільство — поза всі зусилля приспати його пам'ять, — все ще прагне здорового національного слова і зустрічі саме із таким минулим, що прикладом своєї непереможної моральної сили перемагає усі „обставини часу".

Щодо самого Грицька Чупринки, то можемо лише повторити побажання одного з доповідувачів, щоб до вшанування цієї постаті приєдналось українське суспільство в цілості. Рівно ж слушним здається нам висловлене побажання, щоб малодоступні тепер поезії Грицька Чупринки перевидано. Серед повені сумнівної вартости видань, що ними заповнюються сьогодні український книжковий ринок, книжка поезій Грицька Чупринки була б справжньою і українською книжкою.

Всі впливи на поезію Гр. Чупринки упадницького „модернізму" (Е. По, Бодлер, Верлен) — над чим у своїй доповіді зупинилась Наталія Лівицька - Холодна — заторкнули його творчість хіба тільки зназовні, не зламавши здорової основи його власного, геройчного голосу.

Місце Грицька Чупринки в українській літературі влучно визначила доповідачка, сказавши, що воно лежить в ряді таких імен, як Олена Теліга та Олег Ольжич. Які не своєрідні вони способом вислову свого поетичного слова, вони дійсно близькі собі своїм гарячим життям та змістом своєї віри!

Олег Лащенко

Рачестер, Н. Й.

Загальні збори Відділу УКК.

В днях 25 листопада і 16-го грудня 1956 р. відбулися V Загальні Збори Відділу УККА в Рачестер, Н. Й., при участі 23-х делеґатів, які репрезентували 19 організацій — членів нашого Відділу. Зборами проводив п. Роман Гладун.

Із прослуханих звітів членів Управи можна було побачити, що минулий рік позначився поважним успіхом і у внутрішній і зовнішній праці Відділу: влаштовано ряд академій, імпрез, відчитів, а головне, завдяки адв. В. Андрушинові й іншим членам б. Управи поширено й нав'язано живий контакт із чільнішими американськими громадянами міста, стараючись заінтересувати їх нашими проблемами та, у більшості, знаходячи в них зрозуміння і підтримку. По звітах розгорнулась була жвава дискусія, яка спричинила відложення Зборів на 16 грудня. Приявним на продовженні Заг. Зборів був Президент УККА, п. Д. Галичин, що принагідно був у Рачестері.

Перед новою Управою Відділу поставили Заг. Збори ряд завдань: посилити внутрішню співпрацю членів, пожвавити збірку УНФонду та ще краще розбудувати мережу зв'язків з чужинецьким світом. Це новій Управі повинно б удатись при активній співучасті не лише членства Відділу, але й усього нашого свідомого рачестерського громадянства.

До нових керівних органів Відділу обрані:

Управа: пп. адв. Вільям Андрушин — голова; проф. Микола Гадзінський — містоголова; інж. Юрій Левицький — містоголова і керівник Культ.-Освітньої Комісії; рад. Петро Зубрицький і Петро Дзюба — члени К. - О. Комісії; мґр. Микола Оглюк — секретар; Іван Олексин — Фін. Референт; Олександер Папа і Василь Гусар — члени Фін. Комісії. Крім них виделеговані ще будуть до Управи представники Відділів ООЧСУ і СУМА. Контрольна Комісія: пп. Конст. Шевчук, Михайло Лялька і п-ні Марія Холєвчук. Товариський Суд: пп. мґр. Василь Шот, Вол. Гавриляк і Панас Дильовський.

Управа Відділу УККА в Рачестері, Н. Й.

ДИТЯЧА КНИЖКА НА УКРАЇНІ

У „Радянській Україні" письменниця Оксана Іваненко вмістила статтю, присвячену дитячій літературі. Змалювавши сумний стан, в якому знаходиться література для дітей на Україні, вона пише: „Ми дуже відстали щодо цього від РСФСР, де за останні роки вийшло багато історичних та історико - біографічних книжок. Видавництво „Молодь" за останні роки видало кілька книжок, серед яких є й цікаві. Це — „Побратими" Івана Ле, „Легендарний начдив" С. Скляренка, „Заграви над ланами" В. Юрезанського (вийшла ще вкінці 1920-х років — ред.), „Прапорщик Щоголєв" Сібаґіна, нарис І. Шкаровської „Там, де стояв княжий терем", з якого діти довідаються про історію Києва. Написано й деякі віршовані твори: „Переяславська рада" П. Тичини, „Слово про Ігорів похід" Наталі Забіли. До цього можна додати 7 перекладних книжок. Але це — все, що одержали діти за останні пять років . . . " Згадуючи про заплановані видання історичних повістей і романів, які ще не знати коли появляться друком, Оксана Іваненко закінчує свою статтю такими гіркими словами: „У нас, крім невмирущого „Тараса Бульби" М. Гоголя, діти нічого не мають про Запорізьку Січ, козацькі визвольні війни, морські походи. У нас немає для молодшого віку художньої повісти навіть про Богдана Хмельницького . . . "

• ПОВІДОМЛЕННЯ •

ANNUAL MEETING of the Ukrainian-American Club of Rochester, New York, will be held Sunday, January 27, 1957 at 2:30 P.M. at the Club, 292 Hudson Ave., Members please attend at the designated hour.

РІЧНІ ЗБОРИ Українсько-Американського Клюбу в Рачестер, Н. Й., відбудуться в неділю, 27-го січня, о год. 2:30 по пол., в Клюбовій залі 292 Hudson Ave. Проситься всіх прибути точно на означену годину.

ФОНД „ВЕСЕЛКИ"

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд і передплату дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 22.

	Передплата	Пожертва	Разом
Ю. Янів, Гарфілд Гейтс	4.00	2.00	
І. Гайдукевич, Флінт	4.00	1.00	
А. Фолюсевич, Рачестер	4.00	1.00	
Д-р А. Шавала, Дейтон	4.00	1.00	
Т. Руцицький, Ганнібал	4.00	1.00	
Л. Мацевко, Шикаго	4.00	1.00	
І. Зайшла, Монтреал	4.00	1.00	
І. А. Свищук, Ст. Луїс	4.00	1.00	
С. Мацкевич, Шикаго	4.00	1.00	
Л. Попіль, "	3.00	1.00	
Р. Куціль, Рачестер	2.00	1.00	
В. Папроцький, Стретфорд	2.00	1.00	
В. Завалович, Клівленд	1.00	1.00	
В. Цілінський, Ірвінгтон	1.00	1.00	
Я. Андріїв, Рачестер	1.00	1.00	
М. Тарасюк, Клівленд	1.00	1.00	
М. Кавка "	4.00		
С. Зеленох, "	4.00		
М. Белендюк, Асторія	4.00		
Ю. Вахняни, Торонто	4.00		
М. Дребич, Бронкс	4.00		
С. Котис, Ню Брансвік	4.00		
О. Кузишин, Ню Йорк	4.00		
М. Сушко, Парма	4.00		
М. Тришняк, Лорейн	4.00		
о. Р. Лободич, Филаделфія	4.00		
І. Онуфрик, Трентон	4.00		
К. Іванків, Йонкерс	4.00		
І. Марущак, Шикаго	4.00		
Б. Стефанович, Нюарк	4.00		
Ю. Білик, Редінґ	4.00		
Я. Блищак, Сан Франціско	4.00		
С. Бабяк, Алтуна	4.00		
о. Е. Мельничук, Гай Прейре	4.00		
М. Кознарський, Рачестер	4.00		
Д. Свідрак, Бріджтон	4.00		
Д. Ярко, Нюарк	2.00		
Н. Кузьо, Дітройт	2.00		
І. Прокопів, Пасейк	2.00		
А. Маринюк, Дітройт	2.00		
Н. Поточняк, Джерзі Ситі	2.00		
І. Вітер, "	2.00		
Р. Дяків, Филаделфія	2.00		
В. Мяковський, Бронкс	2.00		
А. Дячун, Шикаго	2.00		
Н. Запухляк, "	2.00		
Н. Черлінка, Сан Франціско	1.00		
І. Геляк, Мавидсвіл	1.00		
С. Бервіцький, Ню Йорк	1.00		
А. Зарицький, Ніксон	1.00		
Станіславишин, Джерзі Ситі	1.00		
П. Деркач, Шикаго	1.00		
Н. Герич, Клівленд	1.00		
І. Романов, Ню Йорк	1.00		
П. Левків, Вільямставн	1.00		
В. Гнідей, Филаделфія	1.00		
І. Драґан, Ню Йорк	1.00		
С. Федерко, Гартфорд	1.00		
А. Клапач, Олифант	1.00		
П. Стасюк, Ню Йорк		25.00	
Г. Співак, Шикаго		6.00	
В. Нагірняк, Мілвокі		5.00	
Л. Тягнибік, Паверслейк		4.00	
П. Бережницький, Ню Йорк		4.00	
М. Еваненко, Селерсвіл		4.00	
Т. Дмитерко, Клівленд		4.00	
П. Мазур, Пасейк		4.00	
Д. Лукавий, Бронкс		4.00	
М. Драбик, Вотервліт		4.00	
Н. Чікало, Седарґирст		3.00	
Н. Пиковський, Ню Йорк		3.00	
С. Міляньский, Ню Гейвен		2.50	
В. Патриляк, Ст. Джозеф		2.00	
О. Евдоф, Бруклин,		2.00	
Н. Ганас, Шелтон		2.00	
О. Семчишин, Ню Йорк		2.00	
І. Гарасимяк, "		2.00	
Б. Лисяк, Ню Гейвен		2.00	
О. Флис, Шикаго		2.00	
Т. Бондар, Шикаго		2.00	
М. Струтинська, Филаделфія		2.00	
І. Кадай, Ню Йорк		2.00	
З. Венгринович, Ню Йорк		2.00	
М. Бойчук, Бруклин		2.00	
Н. Демчишин, Маямі		2.00	
Н. Гелецінська, Мінеаполіс		2.00	
А. Катринюк, Ню Йорк		2.00	
Б. Палатайко, Филаделфія		2.00	
В. Воєвода, "		2.00	
В. Карпяк, "		2.00	
Д-р І. Цимбалістий, Шикаго		2.00	
Л. Бобак, Росфорд		2.00	
Д. Радачинський, Сиракюз		2.00	
Б. Хмельницький, "		2.00	
П. Напок, Пасейк		2.00	
О. Кузик, "		2.00	
О. Ковердович, Ню Йорк		2.00	
О. Клос, Гавр де Грейс		2.00	
М. Стегницький, Ріджфілд		1.00	
М. Б. Ждан, Клівленд		1.00	
В. Пригода, Рачестер		1.00	
Д-р П. Пастухів, Лорейн		1.00	
А. В. Скуля, Лейк Вирт		1.00	
М. Яблонський, Елизабет		1.00	
В. Панасик, Випанд		1.00	
І. Міронфчук, Елизабет		1.00	
Е. Гінсьорський, Вілмінґтон		1.00	
М. Василь, Филаделфія		1.00	
А. Загребельний, Пасейк		1.00	
І. Яворський, Джерзі Ситі		1.00	
О. Демчишин, Филаделфія		1.00	
П. Марцінів, Шикаго		1.00	
Г. Дацків, "		1.00	
О. Смей, Сеймор		1.00	
С. Міляи, Филаделфія		1.00	
В. Яремчук, Мілвокі		1.00	
Д. Січ, Трентон		1.00	
Н. Н., Трентон		1.00	
Т. К. Салюк, Джерзі Ситі		1.00	
С. Кізима, Лос Анджелес		1.00	
А. Балько, Клівленд		1.00	
М. Палько, Филаделфія		1.00	
В. Кукрицький, Ню Йорк		1.00	
Я. Козарук, Віґокен		1.00	
Р. Винник, Ню Йорк		1.00	
П. Самус, Пасейк,		1.00	
Я. Баглай, Филаделфія		1.00	
С. Новошицький, Шикаго		1.00	
М. Тичків, "		1.00	
П. Брагар, "		1.00	
М. Кохан, Вілмінґтон		1.00	
В. Чередарчук, Филаделфія		1.00	
Г. Карнавшенко, Клівленд		1.00	
А. Евашишин, Ґінфілд Сентер		1.00	
А. Данило, Ню Гейвен		1.00	
В. Данило, "		1.00	
Я. Петрич, Йонґставн		1.00	
М. Лихогруд, Ютика		1.00	
В. Білик, Джерзі Ситі		1.00	
Н. Геречка, Самервіл		1.00	
Н. Москаль, Спрінґ Валей		1.00	
М. Кашінська, "		1.00	
Д. Домарацький, Ансонія		1.00	
А. Зелінський, Петерсон		1.00	
І. Кочан, Провіденс		1.00	
М. Гудзік, Вестпорт		1.00	
Н. Кравчишин, Вілмінґтон		1.00	
Д. Бердан, Филаделфія		1.00	
І. Жилявий, Филаделфія		1.00	
М. Александрук, Провіденс		1.00	
І. Іщенко, Вашинґтон		1.00	
І. Туз, Ню Мілфорд		1.00	
М. Магун, Ню Йорк		1.00	
В. Конрик, "		1.00	
І. Цегельницький, Джерзі Ситі		1.00	
Разом	$ 160.00	$ 198.50	$ 358.50
Раніше проголошено	$3,788.70	$2,850.40	$6,639.10
Разом все . . .	$3,948.70	$3,048.90	$6,997.60

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ І „СВОБОДА" — ЦЕ ТВЕРДИНІ УКРАЇНЦІВ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ, ЯКІ МАЮТЬ ЗА СОБОЮ 60-ЛІТНЮ ІСТОРІЮ ПРОВІДНИЦТВА В ПОЛІТИЧНИХ, КУЛЬТУРНИХ ТА СОЦІЯЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ НАШОЇ ІМІГРАЦІЇ В АМЕРИЦІ.

ВАДИМ ЩЕРБАКІВСЬКИЙ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

леко поза межі його професійної спеціяльности. Погляньмо тільки на такі його праці, як, напр., „Архітектура в різних народів і на Україні", „Понтійське царство", „Дерев'яне мистецтво", „Українська хата", „Українське мистецтво", „Українські килими", „Український палеоліт", „Кам'яна доба на Україні" і т. д.

В усіх цих працях, поруч глибоко-наукової методи і великого фахового знання, пробивається основна ідея нашого вченого — показати перед світом, який капітал вклала на протязі довгих сторіч Україна в світову культуру і в якому саме відношенні стоїть український нарід від найдавніших часів до інших культурних народів, зокрема до тих народів, що входять в спільну індоевропейську сім'ю народів. Ось для прикладу візьмімо під увагу одну з праць проф. Щербаківського, а саме „Основні елементи орнаментації українських писанок і їхнє походження" (Прага 1925 р.). Уже з перших сторінок дається відчути, що автор має на меті подати не тільки форми і роди орнаментації українських писанок та їх генезу, але в першу чергу глибоко обґрунтовані докази на те, що ця орнаментація — це не якась загальнослов'янська духова продукція, але передусім і тільки витвір українського духа та його національного генія. Ці докази вже прийнялися в загальному в світовій науці, але до 1930-их років ця проблема була в світовій науці зовсім хаотичною. Тож нічого дивного, що ще в 1931-му році на світовому з'їзді етнографів у Софії московські та промосковські вчені мали відвагу згадувати в своїх працях про чудову орнаментацію українських („русских") писанок, як витвір російського духа. Проф. Щербаківський, який брав участь у тому конґресі, дав у зв'язку з тим окрему свою доповідь про українські писанки, і його глибоко обґрунтовані тези про те, що писанки — це витвір тільки українського народу, усунули в науковому світі Европи, мабуть, раз назавжди, російські претенсії до українських писанок.

Спроможність розв'язувати такі проблеми і сила арґументації, якими володів бл. п. проф. Щербаківський, лежали не тільки в глибокому його знанні таких дисциплін, як українська археологія і етнографія, але і в його прекрасній орієнтації та глибоких студіях таких дисциплін, як праісторія, історія культури світу, антропологія, психологія та врешті мовознавство. В усіх цих дисциплінах проф. Щербаківський був також добрим знавцем і праці його в тих ділянках заслуговують на велику увагу. Отже, розміри науково-дослідницької праці бл. п. професора Щербаківського надзвичайно широкі і на їх підставі визначити повністю належне йому місце в науці зовсім не легко. І чи взяти до уваги такі його праці, як „Кам'яна доба на Україні", „Український палеоліт" та ін., що в них проф. Щербаківський показав свої досліди в ділянці археології і праісторії України, чи такі праці, як „Архітектура в різних народів і на Україні", що в ній проф. Щербаківський показав себе не тільки великим фахівцем у ділянці загального мистецтвознавства, але й першорядним знавцем античної культури, зокрема грецької та римської археології і мітології, чи врешті такі його праці, як „Трипільська культура" і „Формація українського народу" — професор Щербаківський показав себе не тільки великим дослідником минулого українського народу, але в першу чергу вченим-патріотом і найвизначнішим етнологом України.

Не можна поминути мовчанкою і таких його праць, як „Мапа Геродота", що в ній автор, поруч знання грецької мови та історії, виявляє себе знаменитим інтерпретатором визначного грецького історика та прекрасним етнологом старовинного світу, а проблеми, що їх мимохідь заторкує в інтерпретації IV книги Геродота, повинні бути предметом дальших студій для майбутніх наших істориків і етнологів.

Цінними також є погляди проф. Щербаківського в мовознавстві, зокрема в відношенні української мови до інших індоевропейських мов. Правда, проф. Щербаківський підходив до розв'язки своїх проблем з археологічно-етнологічного аспекту (подібно, як французький вчений Дідот), але його тези і погляди на генезу інших індоевропейських народів сходяться з поглядами таких визначних філологів, як Марузо, Бук, Бодемер і ін. Приходиться тут повторити твердження визначного німецького вченого Е. Маєра, який був одночасно і істориком, і археологом, і мовознавцем світового маштабу, що „писати історію якогось народу легше, як її пізнати, бо до цього замало бути істориком, — треба бути і мовознавцем і археологом". Проф. Щербаківський, щоправда, не брався до писання історії і не займався порівняльним мовознавством, але погляди його в тих ділянках незвичайно цінні і для історика, і для мовознавця. Ось, для прикладу, візьмімо актуальну сьогодні проблему назви „Русь", порівняймо погляди на її генезу різних наших і чужинецьких вчених і прочитаймо невеличку розвідку проф. Щербаківського на цю тему („Походження назви ,Русь' "). Арґументація проф. Щербаківського про генезу цієї назви не тільки найправдоподібніша, але й для нашої науки надзвичайно цінна, бо вона цілковито спростовує всі дотеперішні московські і промосковські гіпотези та „теорії" і лучить наш нарід безпосередньо з таким культурним народом, як греки. Культура наша, на думку бл. п. проф. Щербаківського, аналогічна в праісторії з культурою гетитів, мікенців і егейців і, як така, органічно зв'язує Україну з південною, тобто з середземноморською культурою, з її духовим розвоєм і здобутками. Вона сягає 3.000 років до Хр., є осілою, хліборобською, суспільно-політично розвиненою, з власними правними, соціяльними та моральними нормами і традиціями, що ще живуть в нашому народі по сьогоднішній день. Подібною праісторією, як український нарід, не може похвалитися ні один із наших слов'янських сусідів-народів, що, на думку проф. Щербаківського, є номадського походження з урало-алтайським підложжям (Московія) або з балтійським підложжям, як, напр., Польща (див. проф. В. Щербаківський „Синтетична таблиця праісторичної структури слов'янських народів"). Таку теорію висуває наш учений не на основі історичного всеукраїнського наставлення до цих обидвох наших сусідів-наїзників, але на основі глибоких студій праісторії слов'ян, на основі своїх довголітніх дослідів. Проф. Щербаківський продовжував досліди в цій галузі аж до кінця свого життя (див. його праця „Доісторичний український соціяльний лад", „Слов'янські і східньоевропейські огляди", том 31, ч. 77, Бристоль-Лондон 1953), з повною надією, що науковий світ Заходу зрозуміє врешті свої давні помилки і щонайменше в науці направить своє наставлення до культурної вартости нашого народу.

Проф. Щербаківський завжди твердо вірив, що „Україна мусить одержати по заслугам те, чого вона варта". Світ, на його думку, мусить знати, що праукраїнці, або трипільці створили перші в Східній Европі тривалу хліборобську суспільно-державну одиницю малоазійсько-еламського типу з матріярхальним ладом і з високим релігійно-моральним світоглядом. „Вони властне склали ввесь фолкльор, який ми маємо сьогодні, всі народні обряди, вірування і ін., майже всю усну словесність". (Див. „Формація українського народу"). Другою по трипільсько - праукраїнській культурі була т. зв. понтійська, або скитська культура, вплив якої на українські племена відіграв величезну ролю в нашій праісторії та історії, зв'язуючи наш народ безпосередньо з колискою старовинної культури — Грецією. В такому тісному зв'язку з гелленським світом стояв наш нарід аж до кінця Київського періоду нашої історії. Вплив цей позначився також і в психіці українського народу (т. зв. український демократизм) і в любові до краси (українське мистецтво). Про вплив московських племен чи, конкретніше, збиранини кільканадцятьох урало-алтайських номадських племен на Україну, не знає, на думку проф. Щербаківського, ані історія, ані тим більше праісторія. Такий вплив був з двох причин неможливий: 1. тому, що український нарід мав уже до часу появи в історії тих кочовничих племен свою високу культуру і 2. тому, що хліборобська раса не могла прийняти до себе незрозумілої їй і зовсім чужої духової домішки (див. В. Щербаківський „Етнографічний тип українця").

Німецький учений В. Шваденвальдт у своїй праці „Історія і праісторія" стверджує, що „історія кожного народу є лише тоді повною і зрозумілою, якщо ясною стане його праісторія". Для вияснення праісторії нашого народу присвятив проф. Щербаківський все своє життя, всю свою енергію і сили. Мету свою проф. Щербаківський осягнув, бо своїми дослідами таки показав в науці правдивий образ величі і краси української культури, її генезу та історію розвою від найдавніших прапочатків, і правдивий образ українського всенародного генія, що саме таку культуру створив. Цим самим поклав проф. Щербаківський великі заслуги не для себе, але в першу чергу для української науки і для цілого українського народу. Теорії проф. Щербаківського стануть в майбутньому основою дальших дослідів наших учених, а ім'я його ввійде в історію нашої культури, як ім'я одного з найвизначніших наших етнологів, праісториків та археологів.

Посвята сл. п. проф. Вадима Щербаківського для пізнання об'єктивної наукової правди дала йому снагу перебувати все своє життя не на периферіях українського суспільного життя і його безупинних змагань за цю правду, але в його центрі, ділячи з своїм народом його долю і боронячи його від псевдонаукової гіпнози. Шлях цей стане напевно зразком для наших молодих учених на чужині, а наукові заслуги і досліди, що їх поклав сл. п. проф. Щербаківський, ввійдуть в основи майбутньої української науки, як monumentum aere perennius.

Короткі Вістки

● **У Сенаті** склав присягу новонайменований сенатор Вільям Блеклі з Тексасу, який впродовж двох - трьох місяців, поки не виберуть сенатора, заступатиме місце Прайса Деніела, що став губернатором того стейту.

● **Під час дефіляди** коло Президента сиділо молоде подружжя з Пенсилвенії, недалекі сусіди Айзенгавера в Ґеттисбурґу, які прикрасили став Президента ірисами та подарували йому застрелені перепелиці і дикі качки. Президент особисто запросив подружжя Дейвід Кіфер на інавґурацію.

● **Колишній президент** Геррі С. Труман уперше від 1933-го р. не був присутній на інавґурації президента. В попередніх роках президентами були демократи, а в 1953-ому році Труман сам передавав президентський уряд Айзенгаверові. Цього року він відмовився бути гостем на інавґурації.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СЛИКВІЛ, ПА. — В-во св. І. Хрестителя Відд. 126 повідомляє членів, місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в неділю, 27-го січня, в церковній залі, точно о 2-ій год. по пол. Просимо всіх членів прибути на означений час, бо маємо важну справу до полагодження. — І. Павлечко, предс.; Гр. Дидів, секр.-кас.

СТЕМФОРД, КОНН. — В-во св. Арх. Михаїла Відд. 350 повідомляє всіх членів, що загальні збори відбудуться кожного місяця в першу неділю по 15 о год. 2-ій по пол., в залі Укр. Клюбу, 30 Park Row. На річних зборах вибрано нову Управу в складі: В. Карий, предс.; С. Панасюк, заст.; В. Влашук, кас.; Н. Когут, заст.; д-р В. Палідвор, секр.; М. Сидяга, заст.; К. Кульґавич, опікун хорих; А. Кругляк, Д. Мачишин і Н. Смаль, члени контр. комісії; М. Панасюк, Т. Мацелюх і Ф. Словошинський, члени комітету для приєднання нових членів.

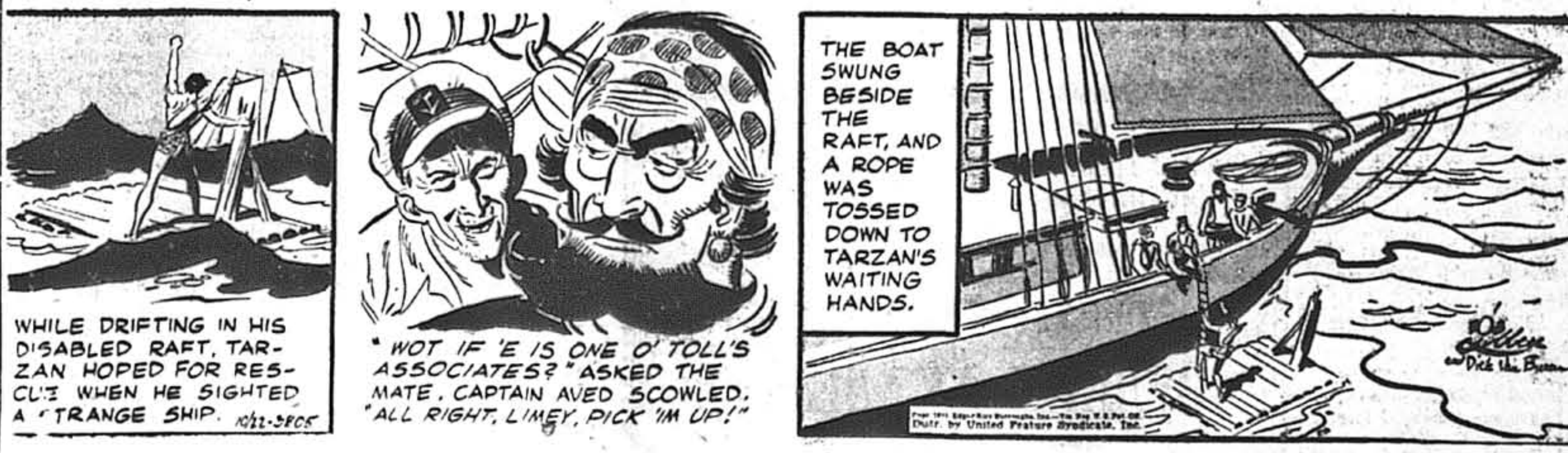
ЮТИКА, Н. Й. — Повідомляю всіх членів Відд. 484 ім. Т. Шевченка, що чергові місячні збори відбудуться в суботу, 26. січня, о год. 7-ій веч., в церковній залі, 1108 Стейт Ст. Проситься членів прибути і вирівняти свої належності і залеглості членських премій, щоб вчасно відділ розрахувався перед Централею УНСоюзу. Ті члени, які не вирівнають своїх членських премій будуть наражені на суспенду. Управа Відд. на 1957 рік: М. Дмитрів, предс.; В. Івасів, заст.; В. Запаранюк, фін секр.; В. Кропельницький, рек. секр.; С. Целюх, кас.; Ф. Фалинський, І. Дзядик і Ст. Мельник, контр. комісія. В імені залишенців в Европі, гаряче апелюю до всіх членів УНС та до всього українського громадянства на терені Ютики, щедро складати свої пожертви для залишенців, на лісту Колляди від ЗУАДК, яку переводить п. Мих. Драгош за уповноваженням нашого Відділу. — В. Запаранюк, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Згода" Відд. 62, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 27-го січня, о год. 3-ій по пол., в домі секретаря Відд. під адресою 6131 Wheeler St., Просимо всіх прибути. — А. Мелета, предс.; П. Куча, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Т-во ім. Є. Коновальця, Відд. 423 повідомляє своїх членів, що річні загальні збори відбудуться в неділю, 27-го січня, о год. 1-ій по пол., в залі Укр. Бесіди при 2410 Вест Шикаго Евеню. Обов'язком всіх членів явитися на цих зборах. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости. — Управа Відд.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службі нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

ТАРЗАН, ч. 3805. Завертає.

Пливучи за течією на своїй знищеній тратві і сподіваючись порятунку, Тарзан побачив якийсь незнайомий корабель.

— А що, як це хтось із спільників Толла? — запитав помічник. Капітан Ейвд нахмурився — Гаразд, витягни його, Лаймі!

Човен завернув до тратви, і в простягнені руки Тарзана скинули линву.